Luonnonvarakeskus

2521/00 00 02 00/2022

27.9.2022

Asia: HE 164/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden rakennetuista annetun lain, porotalouden ja..., to 29.09.2022 klo 10.30

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Olli Niskanen

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Luonnonvarakeskukselta lausuntoa liittyen eräiden rakennetukien säätelyyn liittyvien lakien uudistukseen. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalouden rakennetuista annettua lakia, porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annettua lakia, kolttalakia ja maatilatalouden kehittämisrahastosta annettua lakia. Maaseutuelinkeinojen rahoituslaki ja peruskuivatustoiminnan tukemisesta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi. Ehdotettavat muutokset lakeihin liittyvät Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen vuosiksi 2023-2027 ja siihen kytkeytyvän Suomen yhteisen maatalouspolitiikan strategiasuunnitelman toimeenpanoon edellä mainittuina vuosina.

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua rakennetukia koskevan lakikokonaisuuden uudistukseen liittyen.

2 Lausunto

Rakennetukien kokonaisuus muodostuu pääasiassa avustuksista, lainojen korkotuista sekä valtiontakauksista. Tällä hetkellä, kun maatalouden taloudelliset riskit ovat kohonneet, usean tukimuodon yhdistelmä osoittaa tarkoituksenmukaisuutensa.

Avustusten merkitys on keskeinen, joskin sekä maatalouden investointien että nuorten viljelijöiden aloitustukien osalta toteutuneiden hankkeiden määrät vaikuttavat jäävän edellisvuosien tasoa huomattavasti alhaisemmaksi.

Yleisin maatalouden luottojen viitekorko Euribor 12kk on noussut nopeasti negatiiviselta tasolta jo 2,5 % tasolle ja markkinat ennakoivat nousun jatkuvan vielä. Nykyisellä korkotasolla, valtion tällä hetkellä maksama suurin mahdollinen korkotuki (3 %) itse maksetun (vähintään 1 %) lisäksi tullee nyt kokonaisuudessaan käyttöön.

Valtiontakausten kysyntä on ollut lukumääräisesti vähäisempää, joskin sitä tarvitseville hankkeille erittäin tärkeä osa rakennetukien kokonaisuutta. Valtiontakausten kysynnän ja merkityksen on kuitenkin arvioitu kasvavan ajan myötä (Luonnonvarakeskus 2020), johtuen mm. hankkeiden koon kasvusta ja vakuusvaatimusten kiristymisestä.

Yksityiskohtaisina huomioina:

6 § Nuoren viljelijän aloitustukeen ehdotetaan lisättäväksi uudeksi tukimuodoksi valtiontakaus. Tämä ehdotettu muutos parantaisi tilanpidon aloittajien asemaa

rahoitusmarkkinoilla ja osaltaan mahdollistaisi tilanpidon aloittamisia. Erityisesti tämä koskisi ns. suvun ulkopuolisia tilanpidon aloittajia, joiden osalta rahoituksellinen riski voi olla vielä suurempi kuin perheenjäsenten välisissä kaupoissa. Ehdotus on hyvä ja perusteltu.

13 § Nykyisen käytännön mukaan on odotettava tukipäätöksen antamista ennen toimenpiteiden aloittamista. Jatkossa hakija voisi omalla vastuulla aloittaa ennen tukipäätöksen saamista tuen kohteena olevat toimenpiteet kuitenkin edellyttäen tukihakemuksen jättämistä. Tämä olisi hyvä uudistus, mutta muutoksesta tiedotettaessa olisi syytä korostaa, että hankkeen aloittaminen ei ole avustuksen myöntämiseen positiivisesti vaikuttava tekijä ja vähintäänkin epävarmoissa tapauksissa päätöksen odottaminen olisi edelleen suositeltavaa.

18 § Valtiontakauksen kohteena olevien lainojen enimmäispääomaa ehdotetaan korotettavan 110 miljoonasta eurosta enintään 240 miljoonaan euroon. Ehdotus on perusteltu rahoitustarpeiden muuttuessa ja tilanpidon aloittamiseen liittyvän valtiontakauksen mahdollisesti lisätessä maatilojen takauspääoman tarvetta. Edellä mainitut valtiontakaukset ehdotetaan rahoitettavaksi Makeran varoista. Näin menetellessä tulisi varmistaa varojen riittävyys myös muihin Makeran käyttötarkoituksiin myös jatkossa.

20 §. Lainkohdan mukaan tuetun investointikohteen pysyvyysaika kestää viisi vuotta tuen tai lainan viimeisen erän nostamisesta. Tuetun investointikohteen omistus- tai hallintaoikeus voitaisiin kuitenkin luovuttaa toiselle ennen pysyvyysajan päättymistä edellyttäen tiettyjä vaatimuksia, mm. tuotantotoiminnan jatkumisen suhteen. Säännöksellä halutaan varmistaa tuen kohdentuminen maatalouden alkutuotantoon ja sitä koskevan rakennekehityksen edistämiseen sekä tuen kohdistumiseen sellaisille tahoille, jotka täyttävät tuen myöntämisen edellytykset. Pidämme tärkeänä, että lainvalmistelija kiinnittää huomiota tuen oikeaan kohdistumiseen ja rakennekehityksen edistämiseen, joten lainkohta on perusteltu. Pykälässä kuvatut joustot ehdottoman luvan etukäteen hakemisen suhteen ovat tarpeellisia, koska tilanteisiin, joissa yritystoiminta joudutaan suunnitelmista poiketen luovuttamaan, voi liittyä muutenkin inhimillisesti vaikea tilanne.

29 §. Pykälässä säädetään tukien hakemisesta sähköisesti siihen tarkoitetuissa verkkopalveluissa. Sähköinen tukien haku on yleistynyt voimakkaasti ja se tulee laajenemaan edelleen tässä lain uudistuksessa. Sähköinen tukien hakeminen voidaan nähdä kannatettavana toimenpiteenä, kunhan samalla huolehditaan järjestelmien toimivuudesta, luotettavuudesta ja poikkeuksista, joissa mahdollisesti tarvitaan myös muita tukienhakutapoja, kuten esimerkiksi paperilomakkeita.

36 § Avustusmuotoisen investointituen maksamisen vaatimusten mukaan viimeisen erän maksamisen edellytyksenä on, että rakentamisinvestointi on kokonaisuudessaan toteutunut tukipäätöksen mukaisena. Viimeisen maksatuksen yhteydessä olisi tarkoituksenmukaista kerätä Ruokavirastolle myös kevytmuotoinen arvio hankkeen toteutumisesta, sisältäen vähintään lopulliset toteutuneet kustannukset ja mahdolliset toteutusaikana tapahtuneet muutokset esimerkiksi sanallisen arvion muodossa. Erityisesti hankkeiden todellisten lopullisten toteutuneiden kustannusten seuranta palvelisi hallinnon, tutkimuksen ja tilastoinnin tarkoituksia.

3 Lausunnon tiivistelmä

Luonnonvarakeskus arvioi, että lakiesityksessä esitetyt muutokset ovat vaikutuksiltaan pieniä ja/tai teknisiä ja niiden tarkoitus on pääasiallisesti yksinkertaista tai yhdenmukaistaa järjestelmää. Hallinnon osalta muutokset vähentävät todennäköisesti hallinnollista taakkaa. Ehdotetut lain uudistukset nähdään tarkoituksenmukaisina.

Jani Lehto

Johtaja, biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 27.09.2022 klo 09:49:03.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Olli Niskanen

Liitteet:

Tiedoksi: